

базовими уявленнями і найбільш ранніми формами культури, розглядається як типологічна ознака перехідної епохи. Це звертання до родового архаїчного досвіду як ознаку кризи культури описав ще О. Шпенглер, який показав, що до базових сутностей повертається культура, яка переживає свій занепад. Це епоха, яка, словами автора, «не переує культури, а йде слідом за нею» [3, 269].

Глобалізація, яка охопила увесь світ, формує нове суспільне середовище. В ньому ілюзії і домисли, міфи і сакральне знання тісно переплітаються з реальністю. Завдання національної культури – подолати зазначені протилежності, оскільки емпірична дійсність епохи «пост-» не відповідає науково-концептуальним вимірам. Одним з найбільш важливих, суттєвих засобів протистояння глобалізму інформаційних технологій та їх наслідків є національно-етнічне. Так само, як етнічне може стати національним на рівні культури, якщо виявиться співмірним зі всіма іншими загальнолюдськими цінностями, так і глобальне може стати життєвою реальністю, якщо буде перевірене етнічним, національно-культурним кодом. Сама специфіка розвитку сучасного суспільства приводить до активізації етнічного потенціалу культури.

Список використаних джерел

1. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. – К.: Основи, 2004. – 244 с.
2. Декомб В. Клопоти з ідентичністю. – К.: Стилос, 2015. – 301 с.
3. Spengler O. Der Untergang des Abendlandes. Vol. 1. München, 1994. – 6119.

УДК 141.131

ДУАЛІЗМ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ І КОНТРОМДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЗЕН-БУДДИЗМУ ТА СИНТОЇЗМУ

Р.В. Множинська, кандидат філософських наук, доцент

М. Солдатенко, студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: просвітленість, стратифікація, аристократизм, догма, вестернізація, модернізація, самоорганізація.

На початку ХХ століття японці навіть вважали модернізацію, вестернізацію і християнізацію одним і тим самим. Ранній вплив модернізованого і секуляризованого християнства виглядав настільки істотним, що свого часу вважалося, що Японія могла б стати християнізованою на рубежі століть. Проте цього не відбулося. Отже, модернізація в цілому сприймалася японцями не як процес боротьби не на життя, а на смерть традиційного і сучасного, а як їх динамічне змішування, що було пов'язане, не в останню чергу, із азійською моделлю стратифікації в японському суспільстві, що сприяло його консолідуванню. Тут йдеться про формування такого типу соціоцентричної релігійності, яка дозволяє японцям в прямому значенні слова теонізувати соціальність задля звільнення від будь-якої спірітуальності поза суспільством.

За оцінками японського дослідника Р. Хабіто, саме настанова «споконвічної просвітленості» визначає своєрідність японського буддизму, яка

полягає в його соціальному конформізмі і культивуванні ідеології пластичної особистості [5].

Йдеться про навчання як ключовий момент соціалізації, яка є спрямованою не стільки на відкидання мінливого світу, скільки на його прийняття таким, яким він є та функцію соціальних відносин. [1]

Оскільки християнізація в Європі відбувалася на основі класово-станової стратифікації із чіткими відмінностями соціальних груп, які могли ідентифікуватись як соціальні утворення, то християнство могло поширюватись як протестний рух нижчих соціальних верств, що дозволило В. Парето, Г. Спенсеру та ін. представникам консервативної та еволюціоністської соціології вести мову про тип «рабської моралі», яка протиставляла себе елітизму та аристократизму вищих класів [4].

Модернізації японського суспільства перешкождали також особливості релігійного культу синто, який не допускав активної участі в ньому народу і мало нагадував звичаї відвідування церкви, які є загальноприйнятими для Європи і Америки. Оскільки державне синто не мало статусу релігії, його священикам, згідно з законодавчими настановами, заборонялося сповідувати будь-які догмати і не дозволялось здійснювати ніяких літургій, як це, зазвичай, мало б відбуватися в західному розумінні. Замість цього в звичайні ритуальні дні офіційні представники громади реалізовували практики загальних зборів на чолі із священиком, який здійснював доволі примітивні обряди очищення/санації (зміст самого обряду зводився до розмахів перед учасниками палицею з паперовими смужками і конопляними стрічками, відкриванням дверцят вітваря і «викликом» богів на обрядову трапезу, який супроводжувався пронизливим криком). [2].

Учасники обряду, відповідно до рангу, з шанобливими схиляннями підносили дар - гілочку священного дерева зі звисаючими з нього смужками білого паперу. Потім священик в тій же послідовності «відправляв» богів назад і закривав дверцята вітваря. У дні свят державного синто Імператор сам виконував обряди для народу і урядові установи були закриті. Але це були невеликі народні свята, уподібнені до релігійних церемоній в місцевих синтоїстських храмах або навіть до буддійських свят.

Таким чином, соціальній модернізації в синтоїзмі перешкоджає примітивний магізм, який постулює соціоцентризм духовних сутностей та уподібнення взаємодій з ними соціально-ігровим перформансам. Відзначимо, що соціальна модернізація в самому християнстві стала подібною саме через відокремлення біологічного, механічного і фізичного від культурного, тілесності від духовності при визнанні спірітуальної реальності самостійним виміром буття. [3]

Це відокремлення в суспільстві виявлялося у вигляді конфліктів між ієрархічністю папської влади та самоорганізаційними відносинами протестантських громад, які не нехтували, в тому числі чесним фінансовим збагаченням, в реалізації соціального впливу на паству. При цьому йшлося про відверту євангелізацію багатства та буржуазії як соціальної групи, яка набувала провіденційної соціальної легітимності завдяки протестантській етиці. Для японців такі уявлення не просто здавалися занадто витонченими, а суперечили їх релігійному світогляду. [4]

Список використаних джерел

1. Лубський В.І. Релігієзнавство. – К., 1997.
2. І. Бондаренко. Японська література в Україні: Минуле і сьогодення // Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 27.
3. Кенко-хоші. Нотатки знічев'я: [зб. есеїв, новел, оповідань та легенд] / Кенко-хоші; з давньоаяп. пер. Н. Баликова. – К.: Либідь, 2017. – 392 с.
4. Рубель В. А. Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність. К.: «Аквілон-Прес», 1997.— 256 с.—5
5. Teeuwen, M. Buddhas and Kami in Japan: Honji Suijaku as Combinatory Paradigm / Mark Teeuwen, Fabio Rambelli. London: Routledge, 2003. 256 p.

УДК 141.2

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА В ІНДУЇЗМІ: ТРАДИЦІОНАЛІСТСЬКИЙ ТА МОДЕРНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Р.В. Множинська, кандидат філософських наук, доцент

В.В. Щербина, студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: інтелектуальна еліта, індійське суспільство, гендер, брахманське жрецтво, кастові організації, культурні цінності.

Гендерну культуру індуїзму важко зрозуміти поза кастовою організацією індійського традиційного суспільства (організація джати), яка формувалася і розвивалася в особливих історичних умовах, найважливішим з яких треба визнати вплив ідеологічних засад брахманізму-індуїзму на етнічні, соціальні та економічні процеси. [1, 2]

Духовна та інтелектуальна еліта індійського суспільства – брахманське жрецтво – підтримує відтворення кастової організації протягом століть, оскільки вбачає в ньому ефективний механізм влади. Але не можна заперечувати присутності в цій діяльності соціально-відповідального цілепокладання, в результаті чого досягається певний баланс сил і інтересів. У кастовій організації встановлено чітко диференційовані гарантії загальної зайнятості і побудовано налагоджені схеми обміну продуктами праці та послугами; при цьому забезпечення засобами існування співвідноситься з кастовим статусом. [2]

Кастова ідеологія як релігійно-етичне налаштування суспільства і його сегментів має кінцевою метою відтворення рівноваги в системі розподілу ресурсів і в доступі до культурних цінностей і ритуалів. Подібна розподільна регламентація є помітною у первісних спільнот; в кастовому суспільстві вона стає доведеною до рівня віртуозності і поєднується з соціальною стратифікацією варнового зразка. У макросоціальному контексті кастового ладу вона стає налагодженням компліментарної взаємодії і поділу сфер відповідальності в економіці і громадській безпеці (включаючи військовий і магічно-ритуальний захист). [3]

Зараз, як і дві з половиною тисячі років тому, індуїзм має яскраво виражений характер високоефективної соціальної технології, основним